

DE JONGSTE EVOLUTIE VAN DE HOGESCHOOLBEVOLKING IN BELGIË

DOOR

Prof. Dr. Theo LUYKX

DE JONGSTE EVOLUTIE VAN DE HOGESCHOOLBEVOLKING IN BELGIË

De dienst voor Hogeschoolstatistiek van de Universitaire Stichting publiceerde zijn jongste jaarverslag-1964. Uit deze bundel statistieken ontleen wij hier enkele der belangrijkste cijfers in verband met de evolutie van het aantal studenten, van hun verdeling over de verschillende Belgische provincies en vooral ook van hun taalregime. Deze cijfers vergelijken wij met de toestanden van twee jaar geleden, in 1962, toen wij voor de lezers van „De Brug” met dezelfde bedoeling en onder dezelfde titel een aantal beschouwingen aan het toen nieuwste jaarverslag van de Dienst voor Hogeschoolstatistiek wijdden.

Deze jongste statistieken bieden een bijzonder belang in het licht van de regeringsplannen voor universitaire expansie, die, bij een eventuele realisatie, het traditioneel beeld van onze hogere onderwijsinstellingen grondig zouden kunnen wijzigen.

1. DE 4 UNIVERSITEITEN EN DE 18 HOGERE ONDERWIJSINRICHTINGEN

Sedert de organieke wet van 27 september 1835, die in België vier volledige universiteiten erkende — de twee Rijksuniversiteiten te Gent en te Luik en de twee Vrije Universiteiten te Leuven en te Brussel — hebben nog tal van gespecialiseerde Instituten of zelfs afzonderlijke faculteiten zich als hogere onderwijsinstellingen kunnen doen erkennen. Op de huidige dag bestaan er niet minder dan 18 dergelijke instellingen, waaronder 3 uitsluitend avondonderwijs verstrekken. Van deze 18 hogere Instituten hield er wel 1 op te bestaan, nl. het Universitair Instituut voor Overzeese Gebieden te Antwerpen, doch Brussel werd 1 hogere onderwijsinstelling rijker, nl. de Protestantse Theologische Faculteit, die dit jaar voor de eerste maal in het jaarverslag van de Dienst voor Hogeschoolstatistiek werd opgenomen.

In België wordt, naast in de zetelplaatsen van de vier universiteiten, nog hoger onderwijs verstrekt in 5 localiteiten, nl. te Antwerpen, Bergen, Gembloux, Namen en Curegem (Brussel), terwijl anderzijds Gent, Luik en Brussel ook hogere onderwijsinrichtingen huisvesten, die niet met de universiteit zijn verbonden. Op deze 18 hogere onderwijsinrichtingen verstrekken er niet minder dan 10 handelsonderwijs, niettegenstaande het

feit dat de vier universiteiten ook afzonderlijke afdelingen voor handelswetenschappen omvatten. Wel bestaat de strekking de Handelswetenschappen of Toegepaste Economische Wetenschappen uitsluitend over te laten aan deze Instituten; het nieuwe programma te Gent van de Hogere School voor Handels- en Economische Wetenschappen, die wellicht spoedig zal worden omgevormd tot een Faculteit voor Economische en Sociale Wetenschappen, voorziet geen licenties meer in de Handels- of Toegepaste Economische Wetenschappen.

Bevolking der 4 Universiteiten:

	1961-62	1963-64 ⁽¹⁾
Rijksuniversiteit te Gent	4.273	5.171
Rijksuniversiteit te Luik	4.134	4.500
Kathol. Universiteit te Leuven	12.710	14.406
Vrije Universiteit te Brussel	5.032	5.649
	<hr/>	<hr/>
	26.149	29.726

Bevolking der 18 hogere instellingen

<i>Te Brussel en agglomeratie</i>	1961-62	1963-64
Koninklijke Militaire School	187	187
Ecole de Médecine Vétérinaire à Cureghem	128	107
Faculté Universitaire Saint-Louis	368	371
Institut Cath. des Hautes Etudes commerciales	296	379
St. Aloysius-handelshogeschool	230	271
Institut supérieure de Commerce de Bruxelles.	155	157
Hoger Instituut voor Bestuurs- en Handelswetenschappen te Elsene	129	115
Protestantse Theologische Faculteit		29
	<hr/>	<hr/>
	(1.493)	(1.616)

(1) Het is de toestand op 1 februari 1964.

Te Gent

	1961-62	1963-64
Rijkslandbouwhogeschool ;	126	156

Te Luik

Ecole des Hautes Etudes Commerciales et Consulaires	155	221
--	-----	-----

Te Antwerpen

St. Ignatiushandelshogeschool	645	750
Rijkshandelshogeschool	404	708
Univ. Instituut voor Overzeese Gebieden	24	—
Handelshogeschool voor Juffrouwen . .	100	133
	(1.173)	(1.691)

Te Bergen

Faculté Polytechnique	234	308
Institut Supérieur Commercial et Consulaire	252	296
Institut Supérieur de Commerce	132	265
	(618)	(869)

Te Gembloux

Institut Agronome de L'Etat	109	107
---------------------------------------	-----	-----

Te Namen

Facultés Univ. Notre-Dame de la Paix .	502	781
Algemeen totaal der hogere onderwijsin- stellingen (buiten de 4 universiteiten) .	4.176	5.441

Uit deze cijfers blijkt dat de 18 instellingen voor hoger onderwijs slechts een relatief klein aantal studenten bezitten. Alleen 3 instellingen tellen meer dan 700 studenten, nl. de twee handelshogescholen te Antwerpen en de Facultés Universitaires Notre-Dame de la Paix te Namen. Toch boekten deze hogere instituten een ernstige bevolkingsaangroei, vooral te Antwerpen, maar ook te Bergen en te Namen. Waar in 1961-62 het aantal studenten van de 18 hogere onderwijsinstellingen amper de bevolking van de minst bezochte universiteit bedroeg, hebben zij nu het aantal

studenten van ieder van onze beide rijksuniversiteiten lichtjes overtroffen.

2. DE TOTALE AANGROEI EN DE AANGROEI PER STUDIERICHTING

Tien jaar geleden, in 1954-55, bezat ons land 22.769 hogeschoolstudenten, vreemdelingen inbegrepen; nu zijn er niet minder dan 38.366, waarvan 35.067 Belgische studenten en 3.299 vreemdelingen.

De aangroei van de hogeschoolbevolking in België tijdens de laatste 10 jaar verliep als volgt :

	Belg. Stud.	Belg. Meisjes	Buit. Stud.	Buit. Meisjes	Alg. Totaal	%
1954/55	17.655	3.924	1.056	134	22.769	100
1955/56	18.577	4.093	1.112	151	23.933	105
1956/57	19.467	4.382	1.160	160	25.169	111
1957/58	20.286	4.697	1.432	190	26.605	117
1958/59	21.568	4.969	1.540	208	28.275	124
1959/60	22.037	5.316	1.574	223	29.150	128
1960/61	22.999	5.610	1.838	245	30.692	135
1961/62	24.141	6.184	2.134	267	32.726	144
1962/63	25.733	6.874	2.514	329	35.450	156
1963/64	27.466	7.601	2.901	398	38.366	169

Wat het aantal Belgische studenten, die hier in de twee eerste kolommen werden opgegeven, betreft, verliep het groeirithme als volgt : 21.579 in 1954-55; 22.670 (+1.091) in 1955-56; 23.849 (+1.179) in 1956-57; 24.983 (+1.134) in 1957-58; 26.527 (+1.544) in 1958-59; 27.353 (+826) in 1959-60; 28.609 (+1.256) in 1960-61; 30.325 (+1.716) in 1961-62; 32.607 (+2.282) in 1962-63; 35.067 (+2.460) in 1963-64.

Deze verhoging van het globaal aantal studenten sluit echter niet in dat alle studierichtingen aan de universiteit dezelfde toenemende belangstelling genieten. De twee faculteiten, die in een tijdspanne van 10 jaar hun aantal studenten meer dan verdubbeld zagen, zijn deze van de Letteren en Wijsbegeerte en deze van de Wetenschappen. De eerste faculteit groeide aan van 2.629 studenten in 1954-55 tot 6.338 in 1963-64; de tweede van 2.435 tot 6.222. Ook de Politieke, Sociale en Economische Wetenschappen, die in de Rijksuniversiteiten nog deel uitmaken van de Faculteit van

de Rechten, doch in onze Vrije Universiteiten over een eigen Faculteit beschikken, verdubbelden nagenoeg hun aantal studenten. De Faculteiten van Geneeskunde, die in België steeds de meest bevolkte waren, groeiden aan met nagenoeg 50 % : nl. van 6.809 tot 9.529 studenten. De Faculteiten van de Rechten maakten echter op de algemene evolutie een uitzondering. Hun studenten-aantal is tot in de jongste jaren steeds blijven dalen : van 4.058 in 1951-52 tot 2.993 in 1960-61. Sedertien boeken zij echter opnieuw een lichte aanwinst.

In onderstaande tabel geven wij de evolutie van de studentenbevolking per studierichting per periode van 5 jaar met telkens tussen haakjes de aangroei, die tijdens deze 5 jaar werd geboekt :

	1954-55	1958-59	1963-64
Kerkelijke Wetenschappen ..	449	570 (+ 121)	1.054 (+ 484)
Letteren en Wijsbegeerte ..	2.629	4.087 (+ 1.458)	6.338 (+ 2.251)
Rechten	3.877	3.288 (— 589)	3.378 (+ 90)
Wetenschappen	2.435	3.826 (+ 1.391)	6.222 (+ 2.396)
Geneeskunde-Farmacie	6.809	7.881 (+ 1.072)	9.529 (+ 1.648)
Veeartsenijkunde	329	400 (+ 71)	390 (— 10)
Toegepaste Wetenschappen ..	2.641	3.749 (+ 1.108)	4.380 (+ 631)
Landbouwkunde	825	677 (— 148)	657 (— 20)
Sociale, Politieke en Econ. Wetenschappen	1.578	1.963 (+ 385)	3.198 (+ 1.235)
Handelswetenschappen	2.906	4.600 (+ 1.694)	6.226 (+ 1.626)
Opvoedkunde-Psychologie ..	618	1.023 (+ 405)	1.827 (+ 804)
Interfacultaire Centra	96	148 (+ 52)	295 (+ 147)

Het aantal einddiploma's, dat in de laatste jaren werd afgeleverd, kende natuurlijk een analoge evolutie per studierichting. Voor de Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte steeg dit van 487 in 1953-54 tot 998 in 1962-63; voor de Wetenschappen van 426 tot 991; voor de Geneeskunde-Farmacie van 935 tot 1.196; voor de Toegepaste Wetenschappen van 454 tot 645. Alleen voor de Faculteit van de Rechten daalde het aantal van 670 in 1953-54 tot 462 in 1962-63. Ook de landbouwkunde verliest bij onze studenten aan belangstelling, terwijl de Veeartsenijkunde stationair blijft.

3. HET AANTAL HOOGSTUDENTEN PER PROVINCIE

Er werd reeds dikwijls de nadruk gelegd op de opmerkelijke wanverhouding, die bestaat tussen het aantal jonge mensen van

18 tot 25 jaar en het aantal hoogstudenten per provincie. De centraal-gelegen provincie Brabant is met haar twee vrije universiteiten, te Leuven en te Brussel, ongetwijfeld het meest bevoordeligd; dan volgen de 4 Waalse provincies, die in verhouding tot hun jeugdige bevolking nog steeds meer universiteitsstudenten leveren dan de Vlaamse provincies.

Als men de procentuele deelname aan het hoger onderwijs voor de verschillende provincies vergelijkt met de toestand van twee jaar geleden, dan stelt men vast dat Brabant en de twee Waalse provincies, Luik en Luxemburg, een lichte achteruitgang kenden, terwijl Henegouwen en Namen een kleine vooruitgang boekten. Al de Vlaamse provincies, met uitzondering van West-Vlaanderen, vermeerderden hun procentuele deelname aan het hoger onderwijs.

	1961-62	%	1963-64	%
Brabant	10.083	33,25	11.472	32,71
Antwerpen	3.951	13,03	4.757	13,57
Oost-Vlaanderen	3.442	11,35	4.258	12,14
West-Vlaanderen	3.292	10,86	3.659	10,44
Limburg	1.285	4,24	1.610	4,59
Luik	3.633	11,98	3.896	11,11
Henegouwen	2.797	9,22	3.356	9,57
Namen	1.053	3,47	1.243	3,55
Luxemburg	601	1,98	671	1,91
Belgen van elders	188	0,62	145	0,41
Totaal	30.325	100	35.067	100

4. DE TAALVERHOUDING IN HET HOGER ONDERWIJS

Het is bekend dat de wanverhoudingen, die op taalgebied in het Belgisch hoger onderwijs bestaan, nog meer aanstoot kunnen geven dan de ongelijke verdeling van onze hoogstudenten over de verschillende provincies. Het ene verschijnsel houdt trouwens met het andere verband. Niet alleen zijn de Vlaamstalige instellingen voor hoger onderwijs merklijk minder bevolkt, maar het Vlaamse grondgebied zelf verleent gastvrijheid aan Fransstalige instellingen. De taalwet van 1932, die voor het lager en middelbaar onderwijs het principe „streektaal is onderwijstaal” huldigt, is immers niet toepasselijk op het hoger onderwijs.

Dit heeft voor gevolg dat het aantal afleverde diploma's voor Middelbaar onderwijs wel ongeveer de verhouding weergeeft van de Vlaams-Waalse bevolking in België; in 1962-63 werden 18.132 diploma's van hoger middelbaar onderwijs afgeleverd, waarvan 9.825 Vlaamse en 8.305 Franse. Van deze 18.132 afgestudeerde humaniorastudenten lieten er zich 9.767 inschrijven aan de universiteiten of hogere onderwijsinrichtingen. Van deze 9.767 verkozen er echter 5.290 hun hogere studies in het Frans te ondernemen, terwijl er zich slechts 4.477 bij Vlaamse instellingen lieten inschrijven.

Toch is het verheugend vast te stellen dat de Vlaamse achterstand inzake hoger onderwijs geleidelijk wordt ingelopen. Twee jaar geleden, in 1961-62, telde men in België 13.098 of 43,19 % Vlaamstalige hoogstudenten tegen 17.222 of 56,81 % Franstalige. In 1963-64 studeren 16.004 of 45,64 % Vlaamstalige tegen 19.063 of 54,36 % Franstalige studenten.

	Nederlands	%	Frans	%
Brabant	3.044	26,53	8.428	73,47
Antwerpen	4.146	87,16	611	12,84
Oost-Vlaanderen	3.968	93,19	290	6,81
West-Vlaanderen	3.366	91,99	293	8,01
Limburg	1.428	88,70	182	11,30
Luik	12	0,31	3.884	99,69
Henegouwen	16	0,48	3.340	99,52
Namen	5	0,40	1.238	99,60
Luxemburg	0	0	671	100
Belgen van elders	19	13,10	126	86,90
	16.004	45,64	19.063	54,36

Deze tabel wijst uit dat 1.376 jonge mensen, die in de 4 Vlaamse provincies wonen, hun hoger onderwijs genieten in het Frans. Tegenover dit grote aantal is het slechts een kale troost te vernemen dat er alles samen 33 studenten woonachtig zijn in de 4 Waalse provincies, die Nederlands hoger onderwijs genieten. Het ergst is het echter gesteld in de tweetalige provincie Brabant, waar meer dan 3/4 van de studenten naar Franstalige hogere onderwijsinrichtingen trekken.

Prof. Dr. THEO LUYKX

OVERZICHT DER BELGISCHE HOGESCHOOLBEVOLKING (1963-64) ⁽¹⁾

	Nederlands	Frans	Totaal
RIJKSONDERWIJS			
Rijksuniversiteit te Gent	5.171 (4.273)	4.500 (4.134)	5.171 (4.273)
Rijksuniversiteit te Luik	107 (128)	107 (128)	107 (128)
Ecole de Médecine Vétérinaire de Cureghem	85 (80)	187 (187)	187 (187)
Koninklijke Militaire School	107 (109)	107 (109)	107 (109)
Instituut Agronome à Gembloux	156 (126)	156 (126)	156 (126)
Rijkslandbouwhogeschool — Gent	— (12)	— (12)	— (24)
Universitair Instituut voor Overzee	488 (252)	220 (152)	708 (404)
Gebieden — Antwerpen			
Rijkshandelshogeschool — Antwerpen			
Totaal aantal der Rijksinstellingen ...	5.917 (4.770)	5.019 (4.615)	10.936 (9.385)
PROVINCIAAL EN STEDELIJK ONDERWIJS ..			
Faculté Polytechnique de Mons	308 (234)	308 (234)	308 (234)
Faculté Supérieure de Commerce à Mons	265 (132)	265 (132)	265 (132)
Instituut Supérieur de Commerce à Bruxelles	157 (155)	157 (155)	157 (155)
(avondcursussen)			
Totaal	730 (521)	730 (521)	730 (521)
KATHOLIEK VRIJ ONDERWIJS			
Katholieke Universiteit te Leuven	8.303 (6.974)	6.103 (7.736)	14.406 (12.710)
Faculté Universitaire St-Louis - Brussel	371 (368)	371 (368)	371 (368)
Facultés Universitaires N.-Dame - Namen	781 (502)	781 (502)	781 (502)
St-Ignatiushandelshogeschool - Antwerpen	750 (608)	— (37)	750 (645)
Instituut Supérieur Commercial et Consulaire — Bergen	296 (252)	296 (252)	296 (252)
Handelshogeschool voor Juffrouwen — Antwerpen	133 (100)	133 (100)	133 (100)
Instituut Catholique des Hautes Etudes Commerciales — St-Pieters Woluwé	122 (93)	379 (296)	379 (296)
St-Aloysiushandelshogeschool — Brussel	149 (137)	271 (230)	271 (230)
Totaal	9.308 (7.875)	8.079 (7.328)	17.387 (15.103)
4. VRIJZINNIG ONDERWIJS			
Vrije Universiteit van Brussel	656 (424)	4.993 (4.608)	5.649 (5.032)
Totaal	656 (424)	4.993 (4.608)	5.649 (5.032)
5. PRIVÉ EN NEUTRAAL ONDERWIJS			
Ecole des Hautes Etudes Commerciales et Consulaires — Luik	115 (129)	221 (155)	221 (155)
Hoger Instituut voor Bestuurs- en Handelswetenschappen — Elsene	115 (129)	115 (129)	115 (129)
Totaal	115 (129)	221 (155)	336 (284)
Volledig Totaal	16.004 (13.098)	19.063 (17.227)	35.067 (30.325)⁽²⁾
	45,64% (43,19%)	54,36% (56,81%)	100%

(1) Toestand op 1 februari 1964. De cijfers tussen haakjes geven het aantal studenten aan